МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПІДПРИЄМНИЦТВО

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля
галузь знань 07 Управління та адміністрування

Полтава 2024

ПЕРЕДМОВА

Програма атестаційного екзамену за спеціальністю для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво та торгівля галузі знань 07 Управління та адміністрування, набору 2024 року

ВНЕСЕНО кафедрою підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету 03 вересня 2024 року, протокол № 01.

РОЗРОБНИКИ:
1. Ханлар МАХМУДОВ, д.е.н., професор
2. Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО, к.е.н., доцент
3. Неля ВОЛКОВА, к. е. н., доцент
4. Олена МИХАЙЛОВА, к. е. н., доцент
5. Алла СВІТЛИЧНА, к.е.н., доцент

СХВАЛЕНО на засіданні ради з якості вищої освіти спеціальності «Підприємництво та торгівля»

03 вересня 2024 р., протокол № 01

© ПДАУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 4

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 6
2. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ 10
3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ 15
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 17
5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ 18

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Підприємництво першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля галузі знань 07 Управління та адміністрування (далі – освітня програма) здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 13.11.2018 р., № 1243 (у редакції наказу МОН України від 05.07.2024 р. № 963)), освітньої програми, навчального плану та робочого навчального плану. Технічне забезпечення атестації здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про атестацію здобувачів вищої освіти у Полтавському державному аграрному університеті та програмою атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Підприємництво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Згідно з програмою атестації, формою атестації здобувачів вищої освіти є атестаційний екзамен за спеціальністю, метою проведення якого є оцінка сформованості програмних компетентностей та рівня досягнення результатів навчання здобувачів вищої освіти на завершальному етапі навчання відповідно до вимог освітньої програми.

Для проведення атестації створюється екзаменаційна комісія, головою якої може бути призначений гарант освітньої програми, представник роботодавців (стейкголдерів) або науково-педагогічний працівник у сфері підприємництва і торгівлі. До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали навчальний план першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестаційний екзамен за спеціальністю передбачає виконання комплексу атестаційних завдань. Засобами оцінювання рівня сформованості компетентностей та досягнення програмних результатів навчання є тестові (теоретичні) та практичні завдання (комплексне ситуаційне завдання) за темами в межах обов’язкових навчальних дисциплін освітньої програми, які в сукупності забезпечують досягнення програмних результатів навчання, визначених освітньою програмою.

Комплексне ситуаційне завдання є інтегрованою формою підсумкової атестації, спрямованою на перевірку сформованості у здобувачів освіти системи компетентностей, та досягнення програмних результатів навчання (ПРН 1–23), визначених Стандартом вищої освіти за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля галузі знань 07 Управління та адміністрування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та ОПП «Підприємництво», необхідних для здійснення підприємницької та торговельної діяльності в сучасному ринковому середовищі. Його структура відображає логіку бізнес-процесу – від ідеї до презентації результатів.

Його виконання дозволяє оцінити здатність здобувача застосовувати знання, уміння й навички для самостійного прийняття управлінських рішень, обґрунтування бізнес-ідей, розв'язання професійних ситуацій і презентації результатів у сфері підприємництва та торгівлі.

Структура атестаційного екзамену включає **шість взаємопов'язаних тем,** що відображають етапи створення, функціонування й розвитку підприємницької чи торговельної структури. Кожен тема забезпечує досягнення певних програмних результатів навчання. Така структура завдання забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, відображає повний цикл створення і розвитку торговельного або підприємницького проєкту, а також відповідає вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Виконання завдань атестаційного екзамену вимагає від здобувача застосування міждисциплінарних знань – від економічного аналізу до маркетингових комунікацій і цифрових технологій. Такий підхід забезпечує об'єктивну оцінку рівня сформованості ключових професійних компетентностей, необхідних для успішної роботи у сфері торгівлі та підприємництва.

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Тема 1. Бізнес-планування та організація підприємницької діяльності

Цю тему спрямовано на оцінювання рівня сформованості в здобувачів здатності системно мислити та перетворювати підприємницьку ідею у практично реалізований бізнес-проєкт. Студенти повинні продемонструвати уміння визначати місію, стратегічні та операційні цілі підприємства, аналізувати ринкові можливості та обирати оптимальну бізнес-модель. У межах теми здійснюється розробка бізнес-плану, що включає опис продукту або послуги, оцінку ринку, конкурентів, ресурсних потреб, організаційної структури та правової форми підприємства.

Особлива увага приділяється визначенню стартового капіталу, джерел фінансування, кадрового потенціалу та механізмів управління підприємством. Здобувач має обґрунтувати вибір регіону діяльності, логістику постачання і збуту, а також систему взаємодії з партнерами. У межах окресленого кола питань відпрацьовуються навички аналітичного мислення, планування, прийняття рішень і відповідальності за результат.

Робота в межах теми сприяє формуванню у студентів підприємницького світогляду, ініціативності та здатності діяти в умовах невизначеності.

Тема 2. Фінансово-економічні розрахунки підприємницької діяльності

Ця тема спрямована на формування у здобувачів здатності здійснювати економічне обґрунтування підприємницьких рішень і забезпечувати фінансову стійкість бізнесу. Основна мета - навчити студентів планувати, аналізувати та прогнозувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства з урахуванням ризиків і ринкової кон’юнктури.

У розрізі теми виконується розрахунок основних показників ефективності: витрат виробництва, собівартості продукції, прибутку, рентабельності, точки беззбитковості, терміну окупності інвестицій, а також руху грошових потоків. Студенти визначають структуру капіталу, джерела фінансування (власні, кредитні, інвестиційні), оцінюють їх вартість і вплив на фінансову стабільність підприємства. Особлива увага приділяється питанням оподаткування, веденню бухгалтерського обліку та дотриманню чинного законодавства у фінансовій сфері.

Результатом виконання є комплекс фінансових розрахунків і висновки щодо економічної доцільності реалізації підприємницького проєкту. Ця тема формує практичні навички управління фінансами, прогнозування економічних результатів і забезпечення прибутковості бізнесу.

Тема 3. Маркетинг та комунікації в підприємницькій діяльності

Цю тему спрямовано на формування в здобувачів умінь аналізувати ринок, визначати цільові сегменти споживачів і формувати ефективну маркетингову стратегію підприємства. Основна мета – навчити майбутніх фахівців комплексно підходити до просування товарів і послуг, використовуючи сучасні інструменти маркетингу, брендингу та комунікацій.

У межах теми студенти проводять аналіз конкурентного середовища, визначають переваги своєї продукції, розробляють унікальну торгову пропозицію, цінову політику, канали збуту та комунікаційні стратегії. Особлива увага приділяється розробці системи онлайн- та офлайн-реклами, створенню контенту для соціальних мереж, використанню інструментів digital-маркетингу, PR та партнерських програм.

Окреме місце у темі займають питання доброчесності та етичної поведінки в підприємницькій і маркетинговій діяльності. Майбутні фахівці навчаються формувати позитивну репутацію бренду, дотримуватись принципів чесності у рекламі, запобігати маніпуляціям, недобросовісній конкуренції та корупційним практикам. Такий підхід забезпечує розвиток соціальної відповідальності бізнесу й формування довіри споживачів.

Також розглядаються аспекти професійної комунікації – як внутрішньої (в команді, із партнерами), так і зовнішньої (із клієнтами, постачальниками, інвесторами). Студенти демонструють вміння формулювати повідомлення державною та іноземною мовами.

Виконання завдань в межах даної теми сприяє формуванню підприємливості, креативності, навичок стратегічного мислення та ефективної комунікації в бізнес-середовищі.

Тема 4. Цифрові технології та інформаційні системи в підприємницькій діяльності

Здобувачі повинні продемонструвати здатність ефективно застосовувати сучасні цифрові інструменти для управління та розвитку бізнесу.

Вони мають показати вміння використовувати комп’ютерні й телекомунікаційні технології для планування, організації та моніторингу діяльності підприємства, включаючи електронний документообіг, комунікації та дистанційну взаємодію з партнерами й клієнтами.

Також очікується демонстрація навичок упровадження інноваційних технологічних рішень, зокрема цифрового маркетингу, онлайн-продажів, автоматизації операцій та аналізу даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Важливою складовою є здатність забезпечувати цифрову підтримку зовнішньоекономічної діяльності – здійснювати електронні платежі, комунікацію з міжнародними партнерами, пошук і просування продукції на онлайн-ринках.

Результатом виконання завдань за цією темою має стати демонстрація комплексного використання цифрових технологій для підвищення ефективності, прозорості й конкурентоспроможності підприємницької діяльності.

Тема 5. Екологічний та соціально-етичний аспект підприємницької діяльності

Здобувачі повинні продемонструвати здатність поєднувати економічну ефективність бізнесу з принципами сталого розвитку, екологічної безпеки та соціальної відповідальності.

Виконуючи завдання за цією темою, здобувачі показують розуміння сучасних підходів до «зеленого» підприємництва, зокрема енергоефективності, раціонального використання ресурсів, утилізації відходів, екологічного маркування продукції та впровадження циркулярних бізнес-моделей.

Важливою частиною є оцінка впливу підприємницької діяльності на довкілля та місцеві громади, а також здатність запропонувати практичні заходи для його мінімізації. Здобувачі мають показати уміння розраховувати екологічні ризики та економічну вигоду від екологічних інновацій.

У соціальному вимірі передбачається демонстрація розуміння принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) - забезпечення безпечних умов праці, доброчесної конкуренції, чесної реклами, прозорості фінансової діяльності та участі бізнесу у розвитку громади.

Здобувачі повинні обґрунтувати вибір етичних стандартів взаємодії з партнерами, споживачами, працівниками, державними структурами, дотримання норм етичної поведінки у підприємницькій практиці.

Також демонструється вміння інтегрувати екологічні та соціально-етичні принципи у бізнес-план і стратегію розвитку підприємства, показуючи, що сталий розвиток – це не обмеження, а джерело конкурентних переваг.

Результатом виконання завдань за цією темою має стати демонстрація цілісного бачення підприємництва як системи, що поєднує економічну ефективність, екологічну збалансованість і соціальну доброчесність.

Тема 6. Аналіз ризиків та управління в підприємницькій діяльності

Здобувачі повинні продемонструвати уміння системно оцінювати внутрішні й зовнішні фактори, що впливають на стабільність і розвиток підприємства. Завдання теми спрямовані на перевірку здатності застосовувати сучасні методи аналізу ризиків, сценарного прогнозування та стратегічного планування для забезпечення ефективності бізнесу в умовах динамічного ринку.

Здобувачі мають показати розуміння класифікації ризиків - фінансових, виробничих, маркетингових, логістичних, кадрових, репутаційних - і вміння визначати їхню ймовірність, наслідки та пріоритети управління. Важливою

складовою є здатність розробляти заходи з мінімізації ризиків, формувати резерви, страхові механізми та антикризові програми.

При виконанні завдань за цією темою студенти повинні продемонструвати вміння ухвалювати управлінські рішення в умовах невизначеності, застосовуючи методи SWOT-, PEST- та фінансового аналізу для пошуку оптимальних варіантів дій.

Особлива увага приділяється антикризовому управлінню – визначенню причин кризових явищ, розробці планів стабілізації, реструктуризації діяльності, оптимізації ресурсів і підвищенню гнучкості бізнес-моделі.

У процесі виконання ситуаційних завдань студенти повинні продемонструвати здатність: визначати ключові показники якості товарів, релевантні до їхнього виду, категорії та призначення (органолептичні, фізико-хімічні, технологічні, експлуатаційні, споживчі тощо); обирати оптимальні методи контролю якості – лабораторні, експертні, статистичні або органолептичні, відповідно до вимог стандартів (ДСТУ, ISO, HACCP); проводити аналіз отриманих показників для прийняття управлінських рішень щодо формування асортименту, визначення ціни, позиціонування товару чи підвищення його конкурентоспроможності.

Здобувачі мають продемонструвати практичні навички управління персоналом, ресурсами та партнерськими відносинами, з урахуванням комунікаційних і мотиваційних аспектів.

Результатом виконання завдань за цією темою має стати показ готовності майбутніх фахівців забезпечувати стійкість підприємства, приймати ефективні управлінські рішення в ризикованих або кризових ситуаціях і забезпечувати його конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

2. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Апопій В.В., Міщук І.П., Ребицький В.М. та ін. Організація торгівлі: підручник; 3-те вид., перероб. та доп. За редакцією В.В. Апопія. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 632 с

2. Бабець І.Г. Сталий розвиток і безпека регіону: навч. посібник. Львів : ЛДУВС, 2015. 268 с.

3. Балабанова Л. В. Стратегічний маркетинг : підручник. В. В. Балабанова, В. В. Холод, І. В. Балабанова . Ін-т економіки і упр., Каф. маркетинг. менеджменту. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 631 с.

Бірта Г., Бургу Ю. Товарознавство продовольчих товарів. Спецкурс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 424 с.

4. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. 240 с.

5. Букрєєва О. С., Рибалко І. В. Основи стандартизації та оцінки відповідності : електронний навчальний посібник у схемах і таблицях. Харків : ХНАДУ, 2019. 76 с.

6. Васильєва Ю., Дем'яненко Н. В. Соціальне підприємництво як інструмент сталого розвитку України. Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до Європейського простору: зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма), 24 березня 2020 року. Полтава, 2020. С. 36-38.

7. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г., Чичун В. А. та ін. Менеджмент у питаннях та відповідях: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2023. 172 с. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/nayka/monography/men_put_vid_2023.pdf

8. Ведення бізнесу в Україні : навч. посібник. За ред. В. А. Гросул, О. А. Круглова, С. О. Зубков. Харків : Іванченко, 2020. 108 с.

9. Головенко Т. М., Шовкомуд О. В. Основи стандартизації та управління якістю виробів легкої промисловості : електронний посібник. Луцьк : ЛНТУ, 2021.

10. Гонтарева І. В. Підприємництво : підручник Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 392 с. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 500 с.

11. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 5-те вид., перероб. та допов. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 410 с.

12. Гречко Т.К. Лісовський С.А. , Романюк С.А. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку . Навчальний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с

13. Дем'яненко Н. В., Костюк С. В. Впровадження новітніх форм соціальної відповідальності підприємства. Інфраструктура ринку. 2019. № 34. URL: http://www.market-infr.od.ua/uk/34-2019.

14. Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 2017. 92 с.

15. Дунська А.Р., Жалдак Г.П. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. до вивчення дисципліни для студ. галузі знань 07 Управління та адміністрування, за спеціальністю 073 Менеджмент. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 64 с.

16. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю.В. Дзядикевич та ін. Тернопіль:9 Астон, 2016. 392 с.

17. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб. За заг. ред. д.е.н. Н. В. Сментини. Київ: ФОП Гуляєва В. М, 2019. 320 с.

18. Екосистема соціального підприємництва в Україні: виклики та можливості. ПАКТ. Київ (Україна), Вашингтон (США), 2018. 38 с.

19. Жарова Л.В. Какутич Є.Ю., Хлобистов Є.В. Екологічне підприємництво та екологізація підприємництва: теорія, організація, управління: монографія, [за ред. акад. Б.М. Данилишина]. Суми: ТОВ "ВТД "Університетська книга", 2015. 240 с.

20. Жихарьова О., Ставцева В. Business English Success. Посібник із ділової англійської мови. Київ: Арій, 2020. 132 с.

21. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Практичні аспекти становлення соціального підприємництва в Україні. БІЗНЕС ІНФОРМ, 2020. № 11. С. 177–185.

22. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. 6-те вид. перероб. та доп. / за ред. Ю.Г. Козака, О.О. Сукач, Д.М. Бурлаченко. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 268с.

23. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко та ін. / за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2019. 652 с. URL: https://surl.li/bpuwoe.

24. Зоря О.П., Яснолоб І.О., Братанов Б.В. Теоретико-методичні засади сталого розвитку продовольчої сфери у системі економічної безпеки держави. Причорноморські економічні студії. 2021. Випуск 69. С. 5-9. https://doi.org/10.32843/bses.69-1. URL : http://bses.in.ua/journals/2021/69_2021/3.pdf.

Зрезарцев М.П., Зрезарцев В.М., Параніч В.П. Товарознавство непродовольчих товарів: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 328 с.

25. Кернасюк Ю. Агросектор 1991-2021 у цифрах і фактах. *Агробізнес Сьогодні. Економічний гектар*, 24 січня 2022. URL: http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/24134-ahrosektor-1991-2021- u-tsyfrakh-i-faktakh.html.

26. Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І. В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с

27. Кокоть В. Розвиток соціального підприємництва в Україні. Біла книга Київ, 2020. 98 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1Th4nskvSkcLEpZmKg0b6BztOZCLBl_5S/ view.

28. Коренець, Ю. М. К 66 Стандартизація, сертифікація і метрологія : навч. посібник. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2023. 90 с.

29. Косенко О.П. (ред.). Маркетингова діяльність підприємств: підручник. 2-ге вид., доп. Харків: ТОВ «Оберіг», 2023. 1155 с. ISBN 978-966-8689-63-5. URL: https://web.kpi.kharkov.ua/marketing/vydannya-kafedry/

30. Макарова О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: конспект лекцій. Луцьк: ПП «Поліграфія», 2020. 90 с.
Мельник Т. Ю. Товарознавство : підручник. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 364 с. https://inlnk.ru/l0G4z.

31. Метрологія, вимірювання та контроль: Навчальний посібник. За ред. О.В. Бєлова, Ю.І. Гринюк, М.С. Ємельянов. К.: Видавничий дім "ПАЛИВОДА А.С.", 2020. 193 с.

32. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація. За ред. Р.В. Бичковський, П.Г. Столярчук, П.Р. Гамула Львів, 2022. 560 с.

33. Михайлова О.С., Писаренко С.В., Носенко Д.В., Бондаренко Н.С. Підприємницька діяльність під час війни: особливості, ефективність, стратегії. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 6. Хмельницький. 2023. С. 15-21.

34. Моргулець, О. Б. Менеджмент у сфері послуг: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 383 с.

35. Надикто В. Т., Кюрчев В. М, Кувачов В. П. Використання техніки в агропромисловому комплексі: *підручник*. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 268 с.

36. Основи підприємницької діяльності : підручник. За редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.

37. Писаренко В., Писаренко С., Михайлова О, Волкова Н., Шокало Н., Бараболя О. Навчальний посібник «Системи технологій», ПДАУ, 2023, 211 с.

38. Підприємництво та організація власного бізнесу : навч. посіб. За ред. Р. І. Грешка. Чернівці : Чернівец. Нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 580 с.

39. Плетос С. В. Підприємницька діяльність : конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2021. 121 с.

40. Садовенко А.П., Масловська Л.Ц., Середа В.І., Тимочко Т.В. Сталий розвиток суспільства [Текст]: навч. посібник, 2 вид. К.: 2011. 392 с.

41. Салухіна Н. Г., Язвінська О. М. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 426 с.

42. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування : навч. посіб. Львів : "Новий Світ-2000", 2015. 350 с.

43. Свидрук, І. І. Теорія організації: підручник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2023. 174 с.

44. Світлична А. В., Дем'яненко Н. В., Конопльов В. О. Формування соціальної відповідальності аграрних підприємств як чинник сталого розвитку сільських територій. Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць / [редакц. кол.: Куцик П. О., Семак Б. Б. та ін.]. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2021. Вип. 31. 68 с. С. 62-67.

45. Сидоров О. А., Альошина Т. В., Фісуненко Н. О., Сидорова Е. О. Менеджмент і адміністрування: підручник. Дніпро: Арт-Прес, 2023, 352 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11764/5/Universitet%20Kniga%233_%23_last%21%20%281%29.pdf

46. Сирохман І.В. Товарознавство продовольчих товарів: навч. посіб. Харків: Світ книг, 2019. 713 с.

47. Сирохман І.В. Товарознавство харчових продуктів. М'ясо свійських тварин і птиці: навч.-метод. посіб. Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2020. 423 с.

48. Скиба Ю. А. Лазебна О. М. Моніторинг довкілля : навч. посібн. [рец. : А. П. Галкін [та ін.]. К. : Каравела, 2013. 216 с.

49. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького. К. : Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с.

50. Стойко І.І. Стандартизація, сертифікація, метрологія (Програма, курс лекцій, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, термінологічний словник, тести, нормативні документи). Навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя. 2020. 210 с.

51. Товарознавство: підручник / Н.В. Мережко та ін. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019 . Т. 1: Непродовольчі товари. 2019. 759 с.

52. Турчин Д. Б. Англійська мова для міжнародних відносин (English for International Relations). 4-е видання. Вінниця: Нова книга, 2021. 256 с.

53. Тюріна Н.М. Карвацька Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. К.: «Центр учбової літератури», 2022, 408 с.

54. Федченко І. І. Основи стандартизації, сертифікації та управління якість: Конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ 2020. 66 с.

55. Хвостіна І.М. Яськевич Т.Б. Організаційно-економічний механізм екологізації виробництва: методичні вказівки для самостійної роботи. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. 74 с

56. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької діяльності. Навчальний посібник. «Центр учбової літератури». Київ 2023. 286 с.

57. Чорна Т. С., Мітков В. Б., Кувачов В. П. Механізовані технології виробництва сільськогосподарської продукції (рослинництво): *посібник-практикум для виконання лабораторних робіт*. Мелітополь: Люкс, 2020. 124 с.

58. Чорна Т. С., . Кувачов В. П., Мілько Д. О., Мітков В. Б. Технологічні системи в землеробстві: *посібник-практикум. Електронний аналог посібника*. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. 124 с.

59. Шлапак Н. С. Волошин В. С., Серкутан Т. В.. Екологічний менеджмент: підручник. Маріуполь : ПДТУ. 2016. 205 с.

60. Яковенко Р. В. Я Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник. Вид. 2–ге, випр. Кіровоград: видавець Лисенко В.Ф., 2019. 130 с.

61. Яснолоб І.О., Козаченко Ю.А., Радіонов В.А. Еко-біо-економічна стратегія як концепція сталого розвитку сільських територій. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 58. С. 30-33. DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct58-6. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/58_2021/8.pdf

62. Яснолоб І.О., Козаченко Ю.А., Терещенко І.О. Особливості та принципи формування ефективної системи екологічного підприємства *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 46. С. 61-66. DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct46-10

63. Яснолоб І.О., Радіонова Я.В., Березницький Є.В. Розвиток сільських територій на засадах «зеленої економіки». *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 68. С. 31-35. https://doi.org/10.32843/bses.68-5 URL : http://bses.in.ua/journals/2021/68_2021/7.pdf

64. Яснолоб І.О., Чайка Т.О., Черненко К.В. Формування стратегічної моделі екологічного менеджменту підприємства. Причорноморські економічні студії. Випуск 56/2020. С. 89-93. https://doi.org/10.32843/bses.56-12. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/56_2020/14.pdf.

65. Misztal M. Tests in English. Thematic Vocabulary. Київ: Знання, 2019. 352 с.

66. Modern trends in digital transformation of marketing & management/ collective monograph / Edited by Olena Chukurna and Viktor Zamlynskyi. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2023. 604 p.

67. Murphy R. English Grammar in Use (Intermediate). Cambridge: Cambridge University Press, 2019.

68. Nataliia Demianenko, Ilona Yasnolob, Oleg Gorb, Oleksii Zoria, Liudmyla Chip, Oksana Pestsova-Svitalka, Olesia Dubovych, Pavel Shvedenko, Tetiana Bardina. Innovative approaches to the formation and development of the startup ecosystem. Journal of Environmental Management and Tourism, 2021, (Volume XII, Summer), 3(51): 668 - 676. DOI:10.14505/jemt.v12.3(51).06.

69. Philip Kotler, Gary Armstrong. Principles of Marketing (Global Edition). Harlow: Pearson, 2022. ISBN 978-1292341134. URL: https://divbyzero.com/blog/best-marketing-books/

70. Valentyna Aranchiy, Ilona Yasnolob, Nataliia Demianenko, Oleksandr Bezkrovnyi, Olena Mykhailova, Svitlana Pysarenko, Liudmyla Chip, Oleksandr Arestov, Liudmyla Horbatiuk. Innovative Approaches to the Management of Commercial and Economic Activities of Environmental Enterprise - “Spicy Pack”. Journal of Environmental Management and Tourism, [S.l.], v. 11, n. 7, p. 1664-1671, nov. 2020. ISSN 2068-7729. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/5718>. Date accessed: 02 dec. 2020. doi: https://doi.org/10.14505//jemt.v11.7(47).07.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Таблиця 3.1

Розподіл програмних результатів навчання за темами атестаційного екзамену зі спеціальності

Тема	ПРН	Зміст ПРН
Тема 1	ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях
	ПРН 2	Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки, вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності
	ПРН 11	Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері підприємництва і торгівлі для подальшого використання на практиці
	ПРН 12	Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких та торговельних структур
	ПРН 16	Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати його на практиці
Тема 2	ПРН 18	Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, і торговельній діяльності
	ПРН 19	Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких та торговельних структур з урахуванням ринкової кон’юнктури і діючих правових норм
	ПРН 23	Вирішувати професійні завдання та здійснювати підприємницьку діяльність в аграрній сфері, враховуючи вимоги збалансованого природокористування
Тема 3	ПРН 3	Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами
	ПРН 6	Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей
	ПРН 13	Використовувати знання форм взаємодії суб’єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур
	ПРН 14	Застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій та торговельній діяльності
	ПРН 15	Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій та торговельній діяльності за допомогою сучасних методів
	ПРН 21	Застосовувати набуті знання для запобігання корупції та будь-яким проявам недоброчесності в підприємницькій та

		торгівельній діяльності
Тема 4	ПРН 4	Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва і торгівлі
	ПРН 5	Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва та торгівлі
Тема 5	ПРН 8	Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур
	ПРН 9	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави
	ПРН 10	Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства
Тема 6	ПРН 7	Демонструвати підприємливість в різних напрямах професійної діяльності та брати відповідальність за результати
	ПРН 15	Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій та торговельній діяльності за допомогою сучасних методів
	ПРН 17	Вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів
	ПРН 20	Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких і торговельних структур з урахуванням ризиків
	ПРН 22	Здійснювати вибір номенклатури показників якості товарів, вміти обирати методи та методики оцінювання якості товарів і аналіз отриманих показників

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Підсумкова оцінка випробування на атестаційному екзамені за спеціальністю є середньозваженою оцінкою за кожний з етапів (40 % за тестове завдання і 60 % за розв'язання комплексного ситуаційного завдання).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

– понад 90 % правильних відповідей – «відмінно» (90-100 балів, A – за шкалою ЄКТС);

– 76-90 % правильних відповідей – «добре» (76-83 % – 74-81 бали, C – за шкалою ЄКТС; 84-90 % – 82-89 бали, B – за шкалою ЄКТС);

– 60-75 % правильних відповідей – «задовільно» (60-67 % – 60-63 бали, E – за шкалою ЄКТС; 68-75 % – 64-73 бали, D – за шкалою ЄКТС);

– менше 60 % правильних відповідей – «незадовільно» (31-60 % – 35-59 балів, FX – за шкалою ЄКТС; 0-30 % – 1-34 балів, F – за шкалою ЄКТС).

Оцінювання результатів розв'язання практичних завдань відповідно до еталонних відповідей відбувається за такими загальними критеріями:

– завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином, дано чіткі відповіді на поставлені екзаменаційною комісією запитання – «відмінно» (90-100 балів; A – за шкалою ЄКТС);

– завдання виконано повністю, але припущено незначних неточностей у розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення завдання виконано не менше як на 80 %, дано відповіді на поставлені запитання та/або відповіді на поставлені запитання мають помилкові судження, здобувач не повністю розкрив тему та/або здобувач вищої освіти володіє понятійним апаратом і вміє доводити свою точку зору – «добре» (74-81 бали, C – за шкалою ЄКТС; 82-89 бали, B – за шкалою ЄКТС);

– завдання виконано не менш як на 80 % за умови припущення значних помилок у розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення 10 завдання виконано не менш як на 70 %, відповіді на поставлені запитання неточні, здобувач вищої освіти не володіє понятійним апаратом для формулювання відповіді – «задовільно» (60-63 бали, E – за шкалою ЄКТС; 64-73 бали, D – за шкалою ЄКТС);

– завдання виконано менш як на 70 % за умови припущення значних помилок у розрахунках або оформленні; або за умови належного оформлення завдання виконано менш як на 60 %, здобувач вищої освіти не зміг відповісти на поставлені запитання – «незадовільно» (35-59 балів, FX – за шкалою ЄКТС; 1-34 балів, F – за шкалою ЄКТС).

5. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання рівня якості підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється з дотриманням академічної доброчесності, що передбачає контроль членів ЕК за дотриманням здобувачами вищої освіти академічної доброчесності та об'єктивне оцінювання результатів навчання. Під час атестаційного екзамену здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати тестові завдання та комплексне ситуаційне завдання самостійно, з дотриманням принципів академічної доброчесності. Самостійність у виконанні завдань означає, що воно має бути виконано: особисто здобувачем вищої освіти без втручання та/або допомоги інших осіб (якщо інше не передбачено умовами виконання завдання), та з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами; без використання недозволених джерел інформації, якщо умови та характер завдання передбачають такі обмеження. Є неприйнятним: виявляти нешанобливе та некоректне ставлення до педагогічних, науково-педагогічних працівників, адміністрації; під час атестації використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), електронні (телефони, планшети) не дозволені ЕК; просити, надавати та одержувати допомогу від третіх осіб при проходженні атестації, використовувати родинні або службові зв'язки для отримання позитивної або вищої оцінки; здійснювати або заохочувати будь-якими способами зміну отриманого результату навчання.

В цілому, здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні працівники, члени ЕК, голова ЕК повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету.

Процедура розгляду справ щодо порушення норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу здійснюється згідно з Положенням про Комісію з академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету. Спеціальні та локальні нормативно-правові акти з питань забезпечення академічної доброчесності представлено на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ.